

SZENT ATANÁZ GÖR. KAT. HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA
INSTITUTUM SANCTO ATHANASIO NOMINATUM

ATHANASIANA

56

Nyíregyháza
2023

ATHANASIANA
a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola folyóirata

Alapítva 1995-ben

Főszerkesztő:
Ivancsó István

A szerkesztőbizottság tagjai:
Janka György, Szabó Péter, Véghseő Tamás, Vincze Krisztián

A szerkesztőség címe:
Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola
H 4400 Nyíregyháza
Bethlen G. u. 13–19.
Tel./Fax: +36/42/597-600
www.szentatanaz.hu
szentatanaz@szentatanaz.hu

Postacím:
H-4401 Nyíregyháza, Pf. 303

Felelős kiadó:
dr. Odrobina László mb. rektor

© Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, 2023

ISSN 1219-9915

Megrendelhető a fenti címek bármelyikén
Az egyes számok ára: 1.000 Ft

IVANCSÓ ISTVÁN

„Pócsi könnyes édesanya” Mennyire pócsi a máriapócsi akathisztosz?

TARTALOM: 1. Bevezetés; 2. A himnusz címének tanúsága; 3. Pócs jelenléte a refrénekekben; 4. Pócs nevének említése a szövegben; 1/ Főnévi formában: Pócs; 2/ Melléknévi formában: pócsi; 5. A kegyhelyre vonatkozó utalások; 1/ A helység és nép; 2/ A templom és bazilika; 3/ A kegyhely, a kegykép és a zarándokok; 6. Összegzés; 7. A máriapócsi akathisztoszról szóló bibliográfia.

ISTVÁN IVANCSÓ: ‘The Tearful Mother of Pócs’: How Authentically Local is the Akathist of Máriapócs?

The world abounds in shrines and places of pilgrimage. Hungarian Greek Catholics may proudly claim that ‘what Lourdes is for the French, what Fatima is for the Portuguese, what Mariazell is for the Austrians, what Czestochowa is for Poles – for Hungarians, it is Máriapócs’. The pilgrimage site of Máriapócs is visited by the faithful – including non-Greek Catholics – not only at the time of major pilgrimages, nor only on feast days or Sundays, but on weekdays as well. In the course of time, a large number of pilgrims’ chants have evolved. However, the love of the faithful for Máriapócs and the Virgin of Pócs is reflected not only in these hymns but by other services and prayers created in the course of history as well. Among these, the Akathist of Máriapócs, modelled on the original Greek Akathist, yet entirely Hungarian, fully Greek Catholic and of purely Máriapócs origins, is particularly prominent. The present paper attempts to demonstrate to what extent it is appropriate use the prefix ‘Máriapócs’ in the name of this service. After a series of comparable studies exploring this Akathist Hymn with a variety of selected foci, this inquiry investigates how many times and in what forms the name ‘(Mária-)Pócs’ occurs in the text. Following an inventory of direct references, instances where the pilgrimage site, the church or the basilica, as well as the pilgrims are mentioned are also taken account of. As a novelty, a full bibliography of titles on the Akathist of Máriapócs is appended to the study.

1. Bevezetés

A máriapócsi akathisztossal találkozáskor ambivalens érzés tölti el az embert. Egyrészt ugyanis látjuk, hogy jelen van – és liturgikus használatban is van – Egyházunknak ez a sajátosan magyar, de szigorúan a bizánci hagyományokra épülő himnusz, illetve szertartása, amely az Istenszülő Szűz Máriát köszönti görögkatolikus módon.¹ Teológiai tartalmának felfedezése mellett tapasztalhatjuk, hogy irodalmi-

¹ Nyomtatásban eddig háromszor jelent meg, ámde csak a róla szóló tudományos munka mellékleteként, ugyanis a szöveg – liturgikus kiadványként – még nem nyert püspöki jóváhagyást. Lásd IVANCSÓ ISTVÁN (kiad.), „Üdvözlégy, Mária, Pócsnak ékes csillaga”. *A máriapócsi Istenszülő akathisztoszáinak bemutatása és szövege*, Nyíregyháza 1999, 41–48. (A továbbiakban ebből idézünk *Pócsi akathisztosz* név alatt). Továbbá IVANCSÓ ISTVÁN, *Istenszülő*, (Ikon és Liturgia 18.), Nyíregyháza 2000, 48–63. Leg-

lag sem elhanyagolható a mű. Másrészt viszont le kell szögezni, hogy a tudományos világban nem figyeltek fel rá megfelelő módon.² Még a liturgikus szakemberek látókörébe sem került be igazán. A jelen tanulmány készítőjének írásain kívül csupán egyetlen tudományos igényű bemutatása ismeretes: egy mariológiai konferencia alkalmával vállalkozott arra egy felkért előadó, hogy erről tartsa az előadását, aminek írásos változata aztán a konferenciakötetben megjelent.³

Az egy személytől származó számos tanulmány és ismertetés után a jelen írás arra vállalkozik, hogy történelmileg mutassa be a máriapócsi akathisztoszt. Azt próbálja kinyomozni a szöveg alapján, hogy mennyire mondható pócsinak, vagyis milyen helyi-történelmi utalások találhatók benne. A szerkezetében ez azonnal felfedezhető, mert a „pócsi-máriapócsi” kegykép három könnyezése⁴ tagolja három nagy egységre

---

újabbban pedig a részletes értelmezésével együtt: IVANCSÓ ISTVÁN, *A máriapócsi akathisztoszlól*, (Bízanci Lelkiségi Örökségünk 7.), Nyíregyháza 2021, 7–66. – Negyedszázada tett megállapításunk bizonyos mértékig ma is érvényes: a pócsi Máriának nincs ünnepe a görögkatolikus kalendáriumunkban; könyveinkben nincs tropárja, kontákja, sztihrái, kánonja. „Azonban mégis létezik két összeállítás, melyek közül az egyik egy szertartás-együttest képez, a másik pedig az egyéni ájtatosságot szolgálja. Az előbbi a zarándokájtatosság elnevezést viseli, az utóbbi pedig... máriapócsi kilenced”. Lásd IVANCSÓ ISTVÁN, „A »pócsi Mária« szertartásai”, in *Athanasiana* 3 (1996) 43–60. Ez a tanulmány a két szertartás mellett a vonatkozó népénekeket és imádságokat is tárgyalja. Későbbi bemutatás, amely már a pócsi akathisztoszt is tárgyalja: IVANCSÓ ISTVÁN, „A »pócsi Mária« liturgikus tisztelete”, in IVANCSÓ ISTVÁN (szerk.), *„Téged jöttünk köszönteni” Máriapócs, 2005. november 21–22. A máriapócsi kegykép harmadik könnyezésének centenáriuma alkalmából rendezett nemzetközi konferencia anyaga*, Nyíregyháza 2005, 153–174.

² Tíz évvel ezelőtt írtuk, megemlékezve a pócsi akathisztosz felfedezésének tizenötödik évfordulójáról: „Con il presente lavoro vogliamo commemorare il 15° anniversario della scoperta dell’Inno acatisto di Máriapócs, presentandolo da diversi punti di vista, in modo da inserirlo più efficacemente nella vita liturgica della Chiesa greco-cattolica ungherese. Inoltre, intendiamo farlo conoscere al mondo scientifico ecclesiastico (almeno quello liturgico)”. Lásd IVANCSÓ, ISTVÁN, „L’Inno acatisto alla Madonna di Máriapócs – Una perla liturgica greco-cattolica ungherese”, in *Folia Athanasiana* 15 (2013) 36.

³ MOSOLYGÓ MARCELL, „A máriapócsi Istenszüllő akathisztoszlának bemutatása”, in IVANCSÓ ISTVÁN (szerk.), *A Pócsi Mária szertartásairól a kegykép könnyezésének 300. évfordulója alkalmából 2015. május 7-én rendezett szimpozion anyaga*, (Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola Liturgikus Tanszék 30.), Nyíregyháza 2015, 53–65.

⁴ Az első könnyezés (1696) teljes dokumentációja kéziratban maradt fenn a budapesti Egyetemi Könyvtár Kézirattárának Hevenesi Gyűjteményében: XLI. kötet, 401–414. Leírását és közlését lásd JANKA GYÖRGY, „A máriapócsi könnyezés jegyzőkönyve a Hevenesi Gyűjteményben”, in JANKA GYÖRGY (szerk.), *Máriapócs 1696 – Nyíregyháza 1996. Történelmi konferencia a Máriapócsi Istenszüllő-ikon első könnyezésének 300. évfordulójára 1996. november 4–6.*, Nyíregyháza 1996, 131–147. A második könnyezés dokumentációja: *Igazságos értesítés a második máriapócsi Bold. Szűz képének könnyezéséről mely jelenben is köztiszteletnek van a máriapócsi (szab. vm.) gör. kath. templomban kitevé és mely 1715-ik évi augusztus hó 1., 2. és 5-ik napjain sűrű könyveket hullatott*, Nagyvárad [é. n.]. KÁLLAY ZOLTÁN – BÁTI MÁRK TEOFÁN (szerk.), *Az Istenszüllő képének második, 1715-ös csodás pócsi könnyezésének leírása. Az igazoló tanúk vallomásai, bizonyosság tétel, imádság és ének*, Budapest 2015. A második könnyezés (1715) tanúkihallgatási jegyzőkönyve latin nyelven: *Vera relatio super fletu, lachrymatione secundae sacrae imaginis Pocensis Beatae Mariae Virginis (...)*, Cassoviae 1776. A harmadik könnyezés (1905) dokumentálása: *Adatok a Boldogságos Szűz Anya Mária-pócsi kegyképének 1905. évi december havában történt könnyezéséről*, Ungvár 1906.

a himnuszt, természetesen a műfaji követelményeket nem sértve. Mindazonáltal első-sorban magára a szövegre igyekszünk összepontosítani a figyelmünket.

2. A himnusz címének tanúsága

Szertartásunknak, illetve himnuszunknak (amit a görög eredetije – Ἀκάθιστος Ὕμνος – alapján⁵ jogosan nevezhetünk így, vagyis „himnusznak”) már a neve, vagyis a címe árulkodó. Két változatban ismeretes. Az egyik egyszerűbb és rövidebb: „Pócsi akathisztosz”. Ez azonban általában csak a közbeszédben hangzik el. A bővebb változat: „Máriapócsi akathisztosz”. A róla eddig megjelent írások címében kivétel nélkül ez a hosszabb forma szerepel.

Egy történelmi tény adja a cím hosszabb változatának a magyarázatát. Az Isten-szülő-ikonnak Pócson történt másodszeri könnyezése (1715) után kapta a község a ma használatos teljes nevét: Máriapócs. Hogy ez pontosan mikor történt, még mindig további kutatás témáját adja. Viszont himnuszunknak a belső érvek alapján a harmadik könnyezés (1905) után kellett keletkeznie, hiszen arról is ír. Így tehát jogos, hogy nem az eredeti Pócsról, hanem már a teljes nevű Máriapócsról kapta a nevét.

Tehát, ha a címben feltett kérdésre keressük a választ – „Mennyire pócsi a máriapócsi akathisztosz?” –, már itt is rábukkanhatunk: pócsi is, mert az első könnyezéssel (1696) is foglalkozik, de máriapócsi is, mert a további két könnyezést is belefoglalja a tartalmába. Mindezek mellett azt is fontos megemlíteni, hogy himnuszunk nem csupán a könnyezésekkel foglalkozik, hanem a hozzájuk kapcsolódó csodás eseményekkel is. Minthogy azonban alapjában véve szertartásról van szó, így imádság. Ennek folytán pedig természetesen tele van liturgikus és teológiai tartalommal is.

3. Pócs jelenléte a refrénekből

Az akathisztosz műfaji követelményének megfelelően a huszonnégy versszak végén egy-egy refrén (efümnion) áll.⁶ Míg a páros versszakok (vagyis a konták) végén háromszoros „alleluját” kell énekelni, addig a páratlanok (vagyis az ikoszok)⁷ az „Üdvözlég, Mária, Pócsnak ékes csillaga” refrénnel zárulnak. Ez a szám

---

⁵ Az eredeti, 6. századból származó múrról szóló eddigi egyetlen magyar nyelvű monográfia: IVANCSÓ ISTVÁN, *„Üdvözlég, Istennek szeplőtelen Jegyese!” Az Akathisztosz himnusz, Nyíregyháza 1996.* Ez hét szempontból dolgozza fel a művet: 1. rövid ismertetései; 2. magyar nyelvű kiadásai; 3. történetisége; 4. szertartása; 5. műfaja; 6. teológiája; 7. művészeti megjelenítései.

⁶ A klasszikus szabály szerint eme záró sorok adják az összeköttetést a páros, „allelujás” és a páratlan, „üdvözlégyes” versszakok láncolatához.

⁷ Maga a *konták* és *ikosz* elnevezés későbbi megnevezés; az eredeti akathisztoszban még nem szerepel. A konták a rövidebb versszakokat jelöli, melyeknek a végződése az „Alleluja”, míg az ikosz a hosszabbakat jelenti, melyekhez az „Üdvözlégyek” csatlakoznak, mégpedig tizenkét sorban, végül pedig az efümnionnak nevezett refrén zárja az ilyen versszakokat.

már önmagában is jelentős, hiszen Pócs tizenkétszeres említését jelenti. Sőt, még azt is hozzá kell tenni, hogy a bevezető versszak (ami szintén konták, de eredetiben a $\pi\rho\omicron\omicron\iota\mu\omicron\nu$ vagy a $\kappa\omicron\upsilon\kappa\omicron\upsilon\lambda\iota\omicron\nu$ nevet viseli⁸) ugyanezt a sort tartalmazza. Így tehát már tizenháromnál tartunk.

Magát az „Üdvözlég, Mária, Pócsnak ékes csillaga” refrént több máriapócsi népének ihlethette. A teljes háttér felfedése érdekében érdemesnek tűnik ezeket az énekeket csokorba gyűjteni, illetve bemutatni azokat a részeit, amelyek témánk szempontjából szóba jöhetnek.⁹

Az „A pócsi szép templomban” kezdetű énekünkben,¹⁰ melynek – mint oly sok más esetben – nincs külön címe, a kinyílt piros rózsza gyönyörű metaforával köszöntjük Szűz Máriát a születése napján. Az ötödik versszak második sorának elején ez áll: „Pócsnak ékes csillaga, üdvözlég, Szűz Mária”. Első pillantásra megállapítható, sőt feltűnő a rokonság az akathisztoszunk „Üdvözlég, Mária, Pócsnak ékes csillaga” refrénjével. Egyrészt szó szerint egyezik a mondat egyik fele, másrészt pedig az „üdvözlég” mellől csak a szerkesztés (illetve a szótagszámra való odafigyelés) miatt hiányzik a „szűz” szó. Mindenesetre egyértelmű, hogy idézetként jelent meg a népéneknek ez a részlete, csupán a szerkesztés miatt kellett a szavak sorrendjét felcserélni.¹¹ – Talán ezt a részletet lehet mondani a legnagyobb erejű ihlető erőnek. Ugyancsak ebben az énekben található még további három utalás a témánkra vonatkozóan. A tizedik versszak ugyanis így kezdődik: „Itt van Szűz Mária a pócsi szép templomban”.¹² A tizennegyedik versszak kezdetén pedig ez áll: „Pócsnak ékes rózsája”; s itt érdemes felfigyelni a jelzőre, ami itt nem a csillagra, hanem a rózsára vonatkozik. Minden bizonnyal itt is ihletet adhatott a máriapócsi akathisztosz refrénjének megfogalmazásához. S még mindig ugyanez az ének így zárul az utolsó, tizenhetedik versszaka végén: „Üdvözlég, Pócs csillaga”.

További énekek is említik a pócsi templomot, a pócsi csillagot, a pócsi kegyhelyet. A „Téged jöttünk köszönteni” kezdetű énekben¹³ kétszer is jelen van: „Ó, pócsi templom csillaga”. Az első versszak végén azzal folytatódik, hogy: „üdvözlég, szép Szűz Mária”. A harmadik versszakban pedig egy kéréssel folytatódik a szöveg: „add áldásod mindnyájunkra”. Arról van itt szó, hogy ennek az egyik legismertebb pócsi zarándokénekünknek a szép képét, illetve kifejezését használja a

⁸ IVANCSÓ, „Üdvözlég, Istennek szeplőtelen Jegyese!” Az Akathisztosz himnusz (5. láb.), 86–87.

⁹ Általánosságban dolgozta fel a témát IVANCSÓ ISTVÁN, „A máriapócsi akathisztosz és a pócsi népének”, in *Magyar Egyházzene* 4 (2002/2003) 431–438.

¹⁰ BACSÓKA PÁL (kiad.), *Máriapócsi zarándokok énekeskönyve*, Nyíregyháza 1991, 19. (A továbbiakban: *Zarándok-könyv.*)

¹¹ Vö. IVANCSÓ „A máriapócsi akathisztosz és a pócsi népének” (9. láb.), 432–433. és 434. Lásd még IVANCSÓ ISTVÁN, „»Üdvözlég, a krisztusi fényt kisugárzó Hajnalcsillag!« A világság és a fény motívuma a máriapócsi akathisztoszban”, in IVANCSÓ ISTVÁN (szerk.), *Az Istenszülő tisztelete témakörében 2022. november 3-án rendezett 24. liturgikus szimpozion anyaga*, (Liturgikus Örökségünk XXV.), Nyíregyháza 2022, 60.

¹² *Zarándok-könyv* (10. láb.), 20.

¹³ *Zarándok-könyv* 10. láb.), 13.

himnusz, „Pócsnak ékes csillaga”-ként említve azt, ami az énekben „pócsi templom csillaga”-ként van jelen.¹⁴

Egy következő ének¹⁵ már mind a címében, mind az első sorában tartalmazza kegyhelyünk nevét: „Máriapócsi templom kegyelmek helye”. A hat versszak végén pedig a refrén – az előbbi énekhez hasonlóan – a templommal együtt a csillagot is említi: „Máriapócsi templom hajnalcsillaga”. Kétségtelen, hogy ez is megjelent motíváló tényezőként a máriapócsi akathisztosz refrénjének a megfogalmazásában. Viszont megfigyelhető, hogy míg az énekben fohászként szólnak a kérések az Isten-szülő felé, addig az akathisztoszunkban kijelentő módon, köszöntésként hangzának el.¹⁶

A „Jertek hívek köszönteni” kezdetű énekünk,¹⁷ amely szintén így kezdődik, de már az első sorában kibővül: „szép Szűz Máriát”, majd a második sorban így folytatódik: „Máriapócsi templomnak ékes csillagát”. Tehát a templom és csillag motívumot ismét együtt látjuk; a csillag jelzője pedig ugyanaz, mint a máriapócsi akathisztoszban. Az ének ötödik versszakában aztán ugyanez megismétlődik: kérjük a „máriapócsi templomnak ékes csillagát”. Mindkét esetben látható tehát az ihletés, illetve az idézetként való felhasználás. Csupán a tárgyeset jelent eltérést az akathisztosztól: „csillagát”.¹⁸

Az „Üdvözlégy, Mária, mennynek királynéja” című és kezdetű énekünk¹⁹ ismét egybefűzi a templom és a csillag motívumát. Az első versszak második sorában így énekelünk: „Pócsi templomnak csillaga”.

Érdekes, hogy egy nem görögkatolikus, de a görögkatolikusoknál is használt népénekben is jelen van Pócs neve. A „Máriához, drága Szűzanyánkhoz” énekről²⁰ van szó. A második versszak ötödik sorát rendszerint kicserélik, mindig a helyhez illően. Itt így szól: „Üdvözölt légy, Pócsnak ékessége”.

A „Százezerszer üdvözlégy, szép Szűz Mária” című és kezdetű ének²¹ mindhárom versszakában tartalmazza a Máriapócsra való utalást.²² Az első versszaka lezárásaként ezt énekeljük Máriáról: „a pócsi szép templomban könnyet hullattál”. A második versszak második sora elmondja, hogy a császár „A csodás pócsi képet Becsbe rendelte” a nép keserve ellenére is. Végül az utolsó, harmadik versszak első sora pedig megállapítja és leszögezi: „Máriapócsi templom, kegyelmek helye”.

---

¹⁴ Vö. IVANCSÓ, „Üdvözlégy, a krisztusi fényt kisugárzó Hajnalcsillag!” (11. láb), 53. és 61.

¹⁵ *Zarándok-könyv* (10. láb.), 14.

¹⁶ Vö. IVANCSÓ „A máriapócsi akathisztosz és a pócsi népének” (9. láb.), 433–434. és 435. Lásd még IVANCSÓ, „Üdvözlégy, a krisztusi fényt kisugárzó Hajnalcsillag!” (11. láb), 55–56. és 60–61.

¹⁷ *Zarándok-könyv* (10. láb.), 33.

¹⁸ Vö. IVANCSÓ „A máriapócsi akathisztosz és a pócsi népének” (9. láb.), 433.

¹⁹ *Zarándok-könyv* (10. láb.), 44.

²⁰ *Zarándok-könyv* (10. láb.), 36.

²¹ *Zarándok-könyv* (10. láb.), 42.

²² Vö. IVANCSÓ „A máriapócsi akathisztosz és a pócsi népének” (9. láb.), 434. és 435. Lásd még IVANCSÓ, „Üdvözlégy, a krisztusi fényt kisugárzó Hajnalcsillag!” (11. láb), 51–61.

Az „Isten hozott e szent helyre” című és kezdetű éneknek²³ a második versszakában énekeljük: „Itt a pócsi szép templomban osztja dúsán áldását” Szűz Mária.

Az eddigi legteljesebb gyűjteményből²⁴ idéztük fel a megfelelő gondolatokat, amelyek minden bizonnyal ihletet adtak a máriapócsi akathisztosz refrénjének a megfogalmazásához. Ezek megfelelőképpen igazolják, hogy nem egy „légből kapott” sor került refrénként a máriapócsi akathisztosz szövegébe, hanem megvan a népi áhítatból származó liturgikus, de mindenekelőtt a könnyezésekre alapozódó történelmi gyökere.

4. Pócs nevének említése a szövegben

A máriapócsi akathisztosz szövegét áttekintve azt tapasztaljuk, hogy összesen harmincnégy esetben van meg benne valamilyen formában a kegyhelyünk nevének említése. Ez a tekintélyes szám már tartalmazza az eddig áttekintett tizenhárom esetet, amikor is a refrénben található meg a név: „Üdvözlégy, Mária, Pócsnak ékes csillaga”. Ámde még így is tekintélyesnek mondható, hogy a huszonnégy (illetve a kissé eltérő bevezető versszakkal együtt huszonöt) alkalommal van jelen a szövegben Pócs, illetve Máriapócs neve.

1/ Főnévi formában: Pócs

A máriapócsi akathisztosz szövegében tizenhat esetben találkozunk főnévi formában a helység, illetve a kegyhely elnevezésével: Pócs.

Mindenekelőtt itt van az a természetfeletti tény, hogy az Istenszülő könnyezése révén²⁵ egy kis szabolcsi község világhírű kegyhellyé vált. Himnuszunk ilyen szépen fogalmazza meg: „Ragyog híred: nem csupán Pócs, világegyház megismerte”.²⁶ Mindenesetre tény, hogy világhírű lett.²⁷ Ennek indokát és magyarázatát a mária-

²³ *Zarándok-könyv* (10. láb.), 15.

²⁴ Bacsóka Pál, a gyűjtemény összeállítója ezt írja: „a századok folyamán a hívő zarándokok lelkéből számtalan ének virágzott ki... Szükség is volt ezekre a sokstrófás, hosszú énekekre a legtöbbször gyalogosan megtett zarándokút közben... [a zarándokok] szerették »kiénekelni« magukat útközben, az »istóriás« füzetek is elkoptak már, szükségesnek látszott az új kiadás. *Zarándok-könyv* (10. láb.), 3.

²⁵ Hogy valóságos tényről van szó a háromszori könnyezéssel kapcsolatban, azt a vizsgálati jegyzőkönyvek egyértelműen igazolják. Lásd 4. láb.

²⁶ X. ikosz, 5. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 62.

²⁷ Ennek 20. századi megkoronázása volt az európai máriás kegyhelyek vezetőinek máriapócsi első találkozója és kongresszusa. Itt hangzott el olasz nyelven a kegyhely ismertetése is, amely aztán három nyelven is megjelent: IVANCSÓ, ISTVÁN, in *I santuari dove Dio cerca l'uomo. Atti del 1° Congresso Europeo sui Santuari e Pellegrinaggi Máriapócs, Ungheria, 2-4 settembre 1996, Città del Vaticano 1996, 179-188.*; IVANCSÓ, ISTVÁN, „Das Jubiläum von Máriapócs”, in *„Die Wallfahrtsorte, wo Gott den Menschen sucht.“ Akten des 1° Europäischen Kongress der Pilgerseelsorge und der Seelsorge an den Wallfahrtsorten Máriapócs, Ungarn, 2.-4. Sept. 1996, Vatikanstadt 1996, 197-206.*; IVANCSÓ, ISTVÁN, „Le sanctuaire de Máriapócs”, in *„Les sanctuaires ou Dieu cherche l'homme“ Actes du 1° Congrès Européen des Sanctuaires et Pèlerinages Máriapócs, Hongrie, 2-4 septembre 1996, Città du Vatican 1996, 179-188.*; végül

pócsi akathisztosz sem tudja megadni.²⁸ Az eredeti himnusz szerkesztési elvének megfelelően²⁹ csupán csodálattal közelít feléje. Miután több sorban leírja azt, hogy Mária szűzi anyaságát emberileg nem lehet megérteni, csak csodálni – mivel az nagy misztérium, titok –, így folytatja: „Az is titkod, kegyhelyedül miért Pócsot választottad”.³⁰ S ezért lehet örömmel köszönteni az Istenszülőt: „Üdvözlégy, mert kegyhelyednek a kis Pócsot választottad”.³¹ A szavak tehát szinte ismétlődnek; az utóbbi esetben üdvözlésképpen: „üdvözlégy”. Ehhez azonban tudni kell, hogy az eredeti szövegben a χαῖρε szó³² örvendezést jelent. Tehát a mi örömünk egybefonódik Mária örömeivel!

A szövegben és a történelemben is ugorva, de még mindig a kiválasztás témájánál maradhatunk. Bár császári parancsra a könnyező Mária-képet Bécsbe szállították, az Istenszülő megmutatta: „Hiába, hogy elragadták, mégis Pócsot választotta”.³³ Úgy akarta lecsendesíteni a „szenvedélyek viharától zaklatottan élő”³⁴ pócsi nép háborgását, hogy gondoskodott nekik a könnyező ikon másolatáról. Ezzel tehát

---

magyarul is: IVANCSÓ ISTVÁN, „A máriapócsi kegyhely”, in *Klió* 3 (1999) 39–47. – Érdekességként állapítható meg, hogy a hollandiai egyetemen (Radboud University Nijmegen) is felfigyeltek rá, és folyóiratukban holland nyelvre fordítva is kiadták: IVANCSÓ, ISTVÁN, „De wenende Moeder Gods van Máriapócs 300 jaar na het eerste tranenwonder”, in *Het Christelijk Oosten* 3–4 (1997) 354–363.

²⁸ Magának a könnyezésnek az okát is csak feltételezni tudjuk. II. Rákóczi Ferenc nagyságos fejedelem például, miután értesült a könnyezésről, a következőképpen fogalmaz Fenesy György egri püspöknek írt levelében: „Nem tudom, vajon az én gyarlóságom cselekedete miatt... avagy a jövődő bajok következése miatt könnyezik a pócsi birtokunkon levő szóban forgó képmás... Feltétlenül szükséges, hogy a közömbös emberi nem... az isteni kegyességhez esdekелjen a veszedelmek elhárításaért és az irgalmasság elnyeréséért”. Lásd BELME LÁSZLÓ, *Az Istenszülő pócsi kegyképének csodatevő könnyezése 1696. november 4. – december 8. A 300 éves máriapócsi kegykép története a levéltári források tükrében. Történelmi és teológiai áttekintés*, Budapest 1997, 58. Vö. BENDÁSZ DÁNIEL, „Máriapócs és Kárpátalja”, in IVANCSÓ ISTVÁN (szerk.), *„Téged jöttünk köszönteni” Máriapócs, 2005. november 21–22. A máriapócsi kegykép harmadik könnyezésének centenáriuma alkalmából rendezett nemzetközi konferencia anyaga*, Nyíregyháza 2005, 77.

²⁹ Ugyanis minden egyes versszaknak van egy alaptémája. S figyelemre méltó módon ez a szerkesztési elv minden további akathisztoszban (a Szentháromság, a Szentlélek, az Úr Jézus, a szentek tiszteletére és az ünnepekre írtakban) így van. Ennek összefoglaló táblázatát lásd *Pócsi akathisztosz* (1. l. l. 40.). 40. – A jelen esetben ez a téma: „Az angyali rendek elcsodálkoztak”.

³⁰ I. ikosz, 7. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. l. l. 44.).

³¹ I. ikosz, 12. Üdvözlégy-sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. l. l. 44.).

³² Vö. IVANCSÓ, „Üdvözlégy, Istennek szeplőtelen Jegyese!” *Az Akathisztosz himnusz* (5. l. l. 94.). – A teljes megszólítás: „Χαῖρε Νύμφη Ἀνύμφευτε”, ami szó szerint annyit tesz, hogy „Üdvözlégy, Eljegyzetlen Jegyese”, a magyar liturgikus szövegekben viszont így adják vissza: „Üdvözlégy, Istennek szeplőtelen Jegyese”. Így fordították le és nyomtatták ki az általunk ismert első magyar nyelvű kiadásában. Bár a további kiadásokban olykor eltérő változatok is szerepelnek („Üdvözlégy, szeplőtelen ara”; „Üdvözlégy, örökkészűz menyasszony”; az ortodoxoknál: „Örvendezz, érintetlen Menyasszony”), az előbbi lett általánossá. Lásd IVANCSÓ, „Üdvözlégy, Istennek szeplőtelen Jegyese!” *Az Akathisztosz himnusz* (5. l. l. 26–30.). – Meg kell említeni, hogy a máriapócsi akathisztoszban viszont megjelenik az „eredeti” forma: „Üdvözlégy, a Szentléleknek eljegyzetlen szép jegyese”. Lásd I. ikosz, 3. Üdvözlégy-sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. l. l. 44.).

³³ VI. konták, 6. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. l. l. 53.).

³⁴ Ez a hatodik konták általános alaptémája. Lásd a táblázatban, *Pócsi akathisztosz* (1. l. l. 40.).

megvigasztalta őket, és így megérezhették a köztük való jelenlétét. Ez pedig már a későbbi korok minden emberére is érvényes: „Üdvözlégy, mert Pócson az új képedben is tisztelhetünk”.³⁵ Aztán a másolat is könnyezett. És hol, ha nem Pócson! Jogos tehát az akathisztosz következő sorában így köszöntünk az Istenszülőt: „Üdvözlégy, mert Pócson értünk másodjára is könnyeztél”.³⁶

Máriapócs kegyhely lett. Meggyőződésünk szerint akkor, amikor az Istenszülő Szűz Mária csodás könnyezése megindult, illetve ezt követően az általa közvetített csodák sorozata elindult. Ugyanis maga a könnyezés is természetfeletti jelenség volt, aztán az azt követő csodákat (melyek a mai napig is tartanak) sem lehet természetesen úton megmagyarázni. Ezek tehát: mind a könnyezés, mind a könnyező ikon révén történt első csodák azonnal „kegy”-helyé tették a helyszínt.³⁷ Ugyanis a „kegyelem” kiáradása történt! A Keleti Kódex³⁸ nem rendelkezik arról, hogy mi lehet kegyhely, mi nem. A nyugati egyház törvénykönyve sem magyarázza meg azt, hogy mi tesz egy bizonyos helyet kegyhellyé; viszont a külső szabályozását megadja.³⁹

A kegyhelyen történt csodák csupán kísérőjelenségei annak a ténynek, hogy ott valami „különleges” történik: a kegyelem áradása. Pócs esetében ezt a háromszoros könnyezés, valamint a számtalan csoda igazolja.⁴⁰ A máriapócsi akathisztosz utolsó versszakában található sorok pedig éppen erről a meggyőződésről adnak tanúságot: „Zengjük: Nem csak csodáiddal jelölted ki Pócsot, hanem / Záporozó kegyelmeddel”.⁴¹

Amikor himnuszunk a harmadik könnyezésről szól, természetesen ismét említi Pócs nevét – bár ekkor már tehetné ezt a teljes Máriapócs névvel, mégis marad az

³⁵ V. ikosz, 12. Üdvözlégy sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 52.

³⁶ VI. ikosz, 9. Üdvözlégy sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 54.

³⁷ „Erdődy püspök Bizánczy helynökhöz [1705. szeptember 19-én] írt levelében Pócsot Szűz Mária kegyhelyének nyilvánította, de a nyilvános tisztelet engedélyezése még nem vonta maga után a búcsú engedélyezését is. Pócsnak először XIV. Benedek pápa engedélyezte búcsú tartását – már a baziliták kérésére – 1750. február 23-án”. Lásd DUDÁS BERTALAN – LEGEZA LÁSZLÓ – SZACSVAY PÉTER, *Baziliták*, (Szerzetesrendek a Kárpát-medencében), Budapest 1993, 26. A zárójelben közölt 1705-ös dátum idézési helye: MAJOROS JÓZSEFNÉ, *A Pócsi Könnyező Szűzanya Csodatevő Kegyképe*, (Szakdolgozat), Nyíregyháza 2010, 12. Viszont a szerző nem dokumentálja a közlését.

³⁸ *Keleti Kódex – A Keleti Egyházak Kánonjainak Törvénykönyve – Oktatási célú szövegkiadás*, (Collectanea Athanasiana, II. Textus/Fontes vol. 1.), Nyíregyháza 2011.

³⁹ Mindenekelőtt definícióval szolgál: „Kegyhelynek azt a templomot vagy más szent helyet nevezzük, ahová különleges vallásos okból számos hívő zárandokol el a helyi ordinárius jóváhagyásával” (1230. kán.). Szabályozza, hogy ki nevezhet ki nemzeti vagy nemzetközi kegyhelyet (1231. kán.). Rendelkezik a kegyhely szabályzatának jóváhagyásáról (1232. kán.), a kiváltságairól (1233. kán.), liturgikus életéről és a fogadalmi tárgyáról (1234. kán.). – Mindazonáltal azt a tényt itt sem találjuk, hogy a kegyhely azért kegyhely, mert a kegyelem különleges áradásának a helye. Lásd *Az Egyházi Törvénykönyv*, Budapest 1983.

⁴⁰ A csodák legújabb számbavételéről lásd FÖLDVÁRI KATALIN, „Csodás gyógyulások Máriapócscon, a Könnyező Szűzanya kegyhelyén”, in BÁRÁNY ATTILA (szerk.), *Acta Universitatis Debreceniensis Series Historica LXII*, Debrecen 2012, 89–103.

⁴¹ XIII. konták, 5. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 67.

eredeténél. A szerkesztési elv megtartása érdekében maradt ez a korábbi változat: „Üdvözlég, a Pócs kegyhelyén harmadszor is könnyhullató”,⁴² ugyanis a teljes „Máriapócs” név nem fért volna be a szövegbe. Emellett találunk az akathisztoszban olyan helyeket is, ahol a könnyezések említése nem ilyen általánosságban fordul elő. Már az első könnyezés kapcsán megírja, hogy Mária a mindenkor segítő Istenszülő.⁴³ Majd annak a meggyőződésnek ad hangot, hogy Pócson a könnyeivel igazolta ezt: „Üdvözlég, ki Pócson ezt a könnyeiddel is mutattad”.⁴⁴ Majd néhány sorral alább ismét szól Máriának a Pócson megnyilvánuló részvétéről a nép sok szenvedése láttán: „Üdvözlég, mert Pócson ezért balsorsunkat megkönnyezted”.⁴⁵

Ámde Mária nemcsak sírt, osztozva népének szenvedésében és fájdalmában, hanem segített is. Íme, az erről való meggyőződés már a himnusz legelején megjelenik: „Pócson is segítesz bajaikban lévőknek”.⁴⁶ Aztán természetesen szinte folyamatosan jelen van ez a gondolat a további versszakokban és sorokban is, a helység nevének említése nélkül is. Érdekes viszont, hogy éppen a máriapócsi akathisztoszban kétszer is helyet kap az a gondolat, hogy az Istenszülő Szűz Mária közbenjárói segítsége nem kötődik csupán Máriapócsához. Az egyik helyen tanúságot tesz arról a szövegünk, hogy a kegyhelyen különösen is árad a kegyelmi segítség, de aztán kifejezi azt a meggyőződést, hogy ez nem is kötődik helyhez, amikor így köszönti Máriát: „Üdvözlég, ki a beteget nem csak Pócson oltalmazod”.⁴⁷ Hasonló a helyzet egy másik helyen, amikor a kegykép Bécsbe szállítása utáni helyzetről megírja az akathisztosz, hogy ott is történtek csodák: „Üdvözlég, mert csodát nem csak a kis Pócson ragyogtattál”.⁴⁸

Egy tényleges csoda kapcsán – ami a legismertebbek közül való,⁴⁹ mert „ered-

⁴² X. ikosz, 1. Üdvözlég sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 62.

⁴³ Az ikonográfia ismer ilyen ikontípust. Vö. SISTERS OF ST. BASIL THE GREAT, *A mindenkor segítő Szűz Anya tiszteletére*, Uniontown [é. n.], 12–13., ahol az ikon magyarázata található.

⁴⁴ II. ikosz, 6. Üdvözlég sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 46.

⁴⁵ II. ikosz, 10. Üdvözlég sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 46.

⁴⁶ I. konták, 6. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 43.

⁴⁷ VII. ikosz, 8. Üdvözlég sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 56.

⁴⁸ IV. ikosz, 11. Üdvözlég sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 50.

⁴⁹ „XX. A mária-pócsi méhecskék története. A monda szerint Nagy-Kálló vársokában 1792. évben élt valami Kálló István nevű református vallású ember, kinek ősei jobb világot láttak; azonban az unokának nem igen maradt valamilye a nyomorult életénél és két mankónál egyebe. A szegény ember volt jobb módú oldalrokonai segítsége mellett elnyomorodott lábát orvosok által próbálta gyógykezeltetni; de az orvosi tudomány gyengének bizonyult a makacs lábköszvényvel szemben. A szegény nyomorult ember időközönként rettenetes fájdalmakat szenvedett s többször megkísérelte az öngyilkosságot is; de mindannyiszor szándéka végrehajtásában meggátlottatott. Egy ilyen öngyilkossági kísérlet alkalmával Kánya János görög kath. szomszédja által meggátlottatván, kitől azt a tanácsot nyerte, hogy ajánljon fel valami csekélységet a pócsi szűz anya Máriának, kérélje őt, hogy segítsen rajta, hogy szörnyű betegségéből kigyógyulandó, ép, egészséges lábat nyerjen. Kálló István uram, Kánya János tanácsát meghallgatván, csakugyan a pócsi szűz Anyához fordult, ígervén azt, hogy ha meggyógyul, az összes vagyonkáját kitevő egy kúpó méhét oda ajándékozza neki, t. i. a Szűz Máriának. A Boldog-ságos Szűz a nyomorult ember kérélmét meghallgatta, és a beteg lábai azonnal meggyógyultak. Mankóit a pócsi templomban hagyva, gyalog ment haza; és eközben megsajnálta a méhek oda ígéré-

ménye” ma is látható a pócsi méhek révén – újra előkerül Pócs neve. Kállói István nem tartotta „Kis ígértét, s kaptár méhe templomfalba Pócsra repült”.⁵⁰

Nagyszerű metaforával szól himnuszunk Mária alázatosságáról, ami egyben az ő nagyságát is tükrözi. Alázata révén vett lakást az ő áldott méhében az Isten megszületett Fia, s ezáltal lett Mária a legmagasztosabb. Olyan, hogy „Néki Pócson új templomot, hozzá méltót építettek”.⁵¹

2/ *Melléknévi formában: pócsi*

A máriapócsi akathisztoszban hat helyen található a kegyhely – Pócs – említése melléknévi formában. Megjegyzendő, hogy ezek négy alkalommal magára az Isten-szüldre vonatkoznak, egy-egy alkalommal pedig a népre, illetve a kegyhelyre.

Már a himnusz elején feltűnik a „pócsi Anya” említése. A Szűzanya könnyben ázó szemeivel nyilvánít részvétet a szenvedő népe felé, és ezért viszonzásul a nép szép címet adományoz neki: „Címed: »Pócsi Könnyező Szűz s Anya«,” kinek hangoztatjuk⁵² az üdvözlégyek útján a köszönetet. Itt is érdemes felfigyelni az irodalmi szerkesztésből fakadó pontosságra. Valójában azt akarja ez a sor mondani, hogy „könnyező pócsi Szűzanya”. Ámde ez ilyen formában nem lehetséges, mert akkor megbomlana a négy szótagos szerkesztési elv. A könnyezés témája annyira fontos, újra előkerül a himnusz későbbi részében, mégpedig nagyon kedves formában:

---

sét; azonban haza jövén észre vette, hogy a ház végében, eresz alatt álló méhkasból a méhek rajzanak kifelé – pedig az idő szeptember 11-ike volt – és szedvén magokat, jó magosra fölszállva, egyenesen Mária-Pócs felé vették útjokat; ő is visszafordulva a méhek után indult, mivelhogy azok igen lassacskán repültek, tehát ő azokat minden fáradság nélkül versenyt mehetett. És amint Mária-Pócsra értek, a templom szentélyfalára szállván, mind jobban és jobban kezdtek kevesbedni, meg az utolsó méhecske is eltűnt a templom falában. E méhecskék mind e mai napig nagy mennyiségben ott vannak a falban, és sokszor a búcsújárók testén mászkálva, eddig még egy embert sem szúrtak meg a boldogs. szűz anya Mária méhecskéi”. Lásd *Máriapócsi lilium*, Budapest és New York [é. n.], XXVIII–XXX.

⁵⁰ VII. ikosz, 6. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 56.

⁵¹ IX. konták, 5. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 59. – „Az új kőtemplom építését Bizánczy György munkácsi püspök kezdte meg Máriapócson. Az ünnepélyes alapkövetétel 1731. szeptember 8-án történt. A püspök saját megtakarított pénzét áldozta a templomépítésre. Halálával egy időre megszakadt az építkezés, ám utódai később folytatták a megkezdett munkálatokat. Olsavszky Mihály Mánulel püspöknek – bár nehézségek közepette – 1756-ban sikerült befejeznie a templomot. A két torony azonban csak száz évvel később készülhetett el”. Lásd IVANCSÓ ISTVÁN, „A máriapócsi könnyező ikon és kegyhely bemutatása”, in MKPK – MAGYAR KURÍR (kiad.), *Van égi édesanyánk. A Magyar Katolikus Egyház ünnepe a fatimai jelenések 100. évfordulóján, Soroksár-Újtelep, 2017. október 13–14.*, Budapest 2018, 61–62. – A kegyhely jelentőségét mutatja az a tény is, hogy még el sem készült a templom, és máris három püspökszentelés történt benne: 1748. november 16-án itt szentelték fel Melétiusz nagyváradi püspököt, pedig még csak az alapok és a szentély falai álltak. Aztán 1752. november 5-én Palkovics Gábor svídnicei püspököt szentelték fel a még mindig teljesen el nem készült templomban. Majd 1754. szeptember 1-jén Áron Péter fogarasi püspököt szentelték itt, két évvel a templom hivatalos befejezése előtt. Vö. PUSKÁS BERNADETT, „A máriapócsi kegytemplom és bazilita kolostor”, in *Művészettörténeti Értesítő* 3–4 (1995) 171.

⁵² II. ikosz, 8. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 46.

„Pócsi könnyes édesanya, ki Fiának kegyelmével”⁵³ akarja megmenteni a mindenséget. A máriapócsi akathisztosznak ezen a helyén a kegykép harmadik könnyezéséhez kapcsolódik ez, ami azt jelzi, hogy a nagy világégésen szánakozik előre az Istenszülő. Ezt az édesanyai szeretetét juttatja kifejezésre máshol is a himnusz, amikor már összegzi az üdvtörténetben, illetve a mi konkrét görögkatolikus népünk történetében megnyilvánított részvétteljes segítségét: „Védelmezőnk, szószólónk és közbenjárónk, pócsi Anya”.⁵⁴ Minden életkorban, minden helyen és minden helyzetben meg lehetett és lehet ezt tapasztalni, mert „háromszáz év alatt” mindig velünk volt az Istenszülő Szűz Mária, a mi pócsi édesanyánk! „Fénythozó Nap lettél Bécsnek, pócsi Szűz, kit ide hoztak”⁵⁵ – fogalmaz egy korábbi helyen az akathisztoszunk. Ezzel kifejezésre juttatja, hogy Mária nemcsak a kis Pócstra figyelt oda, hanem a nagy bécsi fővárosra is, ahová császári parancsra elszállították a könnyező képét.⁵⁶ A „pócsi Szűz” valóban nagy fényvel ragyogta be a várost,⁵⁷ ahol minden templomba elvitték, szónoklatokat, fényes és szép szertartásokat, körmeneteket tartottak. A nép lelke is megtisztult, mert fáradatlanul gyónt és áldozott.⁵⁸

A „pócsi Szűzanya” mellett himnuszunk a „pócsi népet” is említi egy alkalommal. A nép siratta a Bécsbe vitt kegyképet. Ám ennél többet is tett, mert kérte Máriát, a legelső, Kánában tett csodájára hivatkozva, hogy mutassa ki segítőtő szándékát a kép visszaszerzésében. A himnusz szerint: „Gyászos, görög katolikus pócsi néped nem szűnt kérni”,⁵⁹ hogy visszakerüljön a kép. Bár ez nem történt meg, de másolatot mégis kapott a pócsi nép, s mint a történelem igazolja, ott további két alkalommal könnyezett a kegykép.

⁵³ X. konták, 1. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 61.

⁵⁴ XII. ikosz, 1. Üdvözlégy sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 66.

⁵⁵ IV. ikosz, 1. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 50.

⁵⁶ Az viszont tény, hogy Bécsben nem könnyezett az átszállított kép. Érdekes megállapítás: Pócson a kép egyenesen azért könnyezett, mert „ellenséges környezetben volt, veszélyben érezte magát”. Bécsben pedig azért nem könnyezik tovább, mert „elégedett a jelenlegi helyzetével”. Vö. KNAPP ÉVA, „Abgetrocknete Thränen. A pócsi Mária-ikon bécsi kultuszának elemei 1698-ban”, in JANKA, *Máriapócs 1696 – Nyíregyháza 1996.*, (4. láb.), 61–77. Az is tény, hogy bár Bécsben könnyezés nem, de számtalan csoda történt a pócsi Mária közbenjárására. „A kegykép előtt elhangzott imameghallgatások nagy részét könyv őrizte meg számunkra (Mirakelbuch). Ebből tudjuk, hogy az 1698–1739 közötti évekből 284 rendkívüli imameghallgatást jegyeztek föl, köztük 16 magyar zarándokét”. Lásd MAGYAR ANDRÁS, „Az eredeti könnyező máriapócsi ikon története”, in JANKA, *Máriapócs 1696 – Nyíregyháza 1996.*, (4. láb.), 94. Vö. FÖLDVÁRI KATALIN, „(Mária)pócsi csodák. Imameghallgatások az eredeti pócsi kegyképnél, Bécsben, és annak másolatánál Máriapócson”, in KÜHRNER ÉVA (szerk.), *A Bessenyei Irodalmi és Művelődési Társaság Évkönyve 2022*, Nyíregyháza 2023, 29–46. Mindenesetre Bécsben is nagy tiszteletnek örvend a „Pötscher Maria”. Lásd IVANCSÓ, ISTVÁN – BETZ, JUTTA – IMFELD, KARL, *Das Gnadenbild von Máriapócs*, Wien 1996.

⁵⁷ Vö. IVANCSÓ, „Üdvözlégy, a krisztusi fényt kisugárzó Hajnalcsillag!” (11. láb.), 51–61.

⁵⁸ BELME, *Az Istenszülő pócsi kegyképének csodatevő könnyezése* (28. láb.), 142. így összegzi: 33 körmenetet tartottak, 126 prédikáció, 103 énekes mise, 68 énekes vesperás, 91 énekes litánia, 136 közös rózsafüzér volt, miközben az egyik templomból a másikba vitték a kegyképet.

⁵⁹ V. ikosz, 4. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 52.

Még a legelső könnyezéshez visszatérve láthatjuk, hogy az Istenszülő azonnal elkezdte a csodák kinyilvánítását: előbb egy beteg kisgyermek felgyógyításával, akit a kegyképhez érintett az édesanyja, majd Corbelli tábornoknak, a császári csapatok főparancsnokának a köszvényből való kigyógyításával.⁶⁰ Himnuszunk kifejezésre juttatja, hogy Mária nem a csodák okozója, hanem közvetítője.⁶¹ Így szól erről: „Üdvözlégy, az Isten pócsi csodáinak eszközlője”.⁶²

4. A kegyhelyre vonatkozó utalások

A Pócs vagy pócsi szavak kifejezetten megjelölik a kegyhelyet. Tehát bizonyítják, hogy a máriapócsi akathisztosz „pócsi”. A kifejezett említések mellett azonban sok helyen található a himnuszban olyan utalások, amelyek név szerint ugyan nem említik a kegyhelyet, de világosan arra utalnak. Ezek egy része egyszerűen a helysége, illetve az ott élő népre vonatkozik; más részük a kegyhelyre és kegyképre, illetve a hozzá zárandoklókra; egy harmadik csoport pedig a templomra, illetve a bazilikára vonatkozik. A legteljesebb összefoglalást azonban a következő sorok adják, melyek így fordulnak a „pócsi Anyához”: „Város, falu lakossága, egész görög katolikus / Vidék tudja: Háromszáz év alatt mindig velünk voltál s / Velünk maradsz”.⁶³

1/ A helység és nép

Négy olyan esettel találkozunk a máriapócsi akathisztosz szövegében, amely – bár nem nevezi meg sem Pócsot, sem Máriapócsot – egyértelműen a helysége, illetve a népre vonatkozik.

⁶⁰ Corbelli császári generális Tokajban, 1697. január 1-jén kézzel írt vallomástétele ma is megvan. Fényképét és magyar nyelvű átírását közli BELME, *Az Istenszülő pócsi kegyképének csodatevő könnyezése* (28. láb.), 86. Ennek kezdete: „Én, Corbelli János András, Császári és királyi Felső kamarása, a hadsereg parancsnoka, az Észak-Magyarországi és Erdélyi hadsereg generálisa, keresztény hittel és felséges Császáromnak tartozó esküvel adom tudtára mindenkinek, hogy a pócsi ruthén templomban levő Boldogságos Szűz Máriáról festett kép könnyeket hullatott, bizonyítom”. Nem kevésbé fontos a kisvárdai paróchus tanúságtétele: „Én, Lőrinczi György, kisvárdai paróchus, élénken visszaemlékszem jelenlétemre, hogy a Boldogságos Szűz Mária képe Pócs faluban, a görög szertartású egyház templomában szemeivel könnyezett. Ennek nagyobb hitelül és bizonyosságul adtam ezt a kézírásomat, pecsétnyomóval megerősítve. 1696. december 3.”. Lásd *uo.*, 57. (a kézírás fényképével együtt).

⁶¹ „Mária, Jézus Anyja, az Istenszülő kegyelmet közvetít az emberiség számára. Teszi ezt egyrészt úgy, hogy közbenjárásával esdi ki és továbbítja Szent Fiától... Másrészt viszont a Pócson megnyilvánuló csodák révén teszi ezt. Fontos előzetesen is megjegyezni, hogy Mária nem magának tulajdonítja a csodákat. Szövegeink igazolják, hogy mindig »csak« kiesdi és közvetíti azokat az emberek felé”. Lásd IVANCSÓ ISTVÁN, „»Üdvözlégy, ki kérésünket Isten elé tudod vinni! / Üdvözlégy, ki oltáránál meghallgatást tudsz szerezni!« – Az Istenszülő Szűz Mária közbenjárói tevékenysége a máriapócsi akathisztosz alapján”, in *Athanasiana* 55 (2022) 89–90.

⁶² III. ikosz, 3. Üdvözlégy sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 48. – Vö. IVANCSÓ, „L’Inno acatisto alla Madonna di Máriapócs” (2. láb.), 56.: „Salve, Mediatrice dei miracoli di Dio avvenuti a Pócs!”

⁶³ XII. ikosz, 6–8. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 66.

Amikor arról szól a szöveg, hogy a könnyező képet Bécsbe szállították, a pócsi nép siratta azt. Sőt, az akathisztosz szerkesztési szabályai alapján, a versszak fő gondolata szerint „kétkedő gondolatok vihara támadt” az „Egyszerű és kis nyírségi falucskának lakóiban”.⁶⁴ Bár nincs megnevezve a helység, a szöveggörnyezetből – és természetesen az egész himnusból is – tudható, hogy ez Pócstra vonatkozik. Mint ahogyan a következő megállapítás is: „Homoktenger közepén, és nem a bécsi fővárosban”⁶⁵ hullott ismételtlen a könnye az Istenszülőnek a második könnyezés folyamán. Tehát világos, hogy ez is Pócson történt. Ugyanis Mária bebizonyította, hogy „E kis népet választotta, kik éneklük: Alleluja”.⁶⁶ Ez pedig a pócsi nép volt! Ezért lehet így énekelni hozzá a himnuszban: „Üdvözlégy, mert legegyszerűbb híveidet választottad”.⁶⁷

2/ A templom és bazilika

Köztudott, hogy a mai máriapócsi bazilika helyén eredetileg egy kis fatemplom állott,⁶⁸ amelyben az első és második könnyezés történt. „Sajnos, a templom épületeére vonatkozó adatok nem maradtak fenn, így csak következtetni tudunk arra az ebből a korból megmaradt más fatemplomokból, hogy milyen lehetett az, amelyikben először könnyezett Pócson a Mária-ikon”.⁶⁹ A jelenlegi bazilika során próbáltak rábukkanni az eredeti fatemplom alapjaira, de ez kevés eredménnyel járt.⁷⁰ Az első könnyezés tehát itt ment végbe, amint az akathisztoszunk is beszámol róla: „Címtemplomba felajánlott festett képed könnyet ontott”.⁷¹ A könnyezés tényszerű leírását aztán magasabb szintre emelve mondja a himnusz egy másik helyen, hogy „Csöpp templomod fa falai fogadták a foghatatlant”.⁷² Tehát a kegyelem áradását jelzi. Amikor újra említi a templomot, akkor a gyászos görögkatolikus nép siralmairól van szó, mely nem szűnik meg kérni: „Gyönyörű szép ikonodat adják vissza templomodba”.⁷³ Ez ugyan nem történt meg, de az ikon másolatát megkapta a pó-

---

⁶⁴ IV. konták, 3. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 49.

⁶⁵ VI. konták, 7. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 53.

⁶⁶ IV. konták, 8. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 49.

⁶⁷ VI. ikosz, 12. Üdvözlégy sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 54.

⁶⁸ A XVII. század közepén – sőt, egyes vélemények szerint már 1630-ban – állt Pócson egy görögkatolikus fatemplom. Vö. SZITA LÁSZLÓ, „A »Könnyező Pócsi Madonna« a török háborúk viharában”, in *Görögkatolikus Szemle Kalendáriuma* 1993, Nyíregyháza 1993, 43.

⁶⁹ IVANCSÓ, „A máriapócsi könnyező ikon és kegyhely bemutatása” (51. láb.), 49. Vö. PIRIGYI ISTVÁN, *A magyarországi görög katolikusok története*, Nyíregyháza 1990, I. köt., 156.

⁷⁰ „A kegytemplom feltárása közben végzett ásások során az eredeti fatemplom maradványait nem találták meg, viszont sok értékes régészeti leletre bukkantak. A fatemplom tervének elkészítéséhez a szentendrei falumúzeumban található mándoki és felvidéki fatemplomokat vették alapul”. Lásd <https://www.magyarKurir.hu/hazai/sajtotajekoztato-mariapocson>. [Letöltés: 2023. 03. 13.]

⁷¹ II. ikosz, 3. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 46.

⁷² III. konták, 3. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 47.

⁷³ V. ikosz, 3. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 52.

csi nép.⁷⁴ S ez is könnyező ikon lett 1715-ben! Ám nemcsak a könnyezés csodája történt ismételen, hanem az Istenszülő által közvetített csodák is folytatódtak: „Istenszülőnk templomában új csodákkal is segített”.⁷⁵ Mégpedig a pócsi – majd a név kibővülése után – a máriapócsi templomban. A leghíresebb csodák közül való a rablógyilkossággal vádolt ember megmentése. Utolsó kívánságaként azt kérte, hogy „Jajszavával betérhessen igaz Anyánk templomába”.⁷⁶ Az Istenszülő pedig bebizonyította az ártatlanságát, mert amint a bűnnel vádolt ember belépett a templomba, a bilincsei földre hullottak. Ma is ott láthatók a falon, a kegyoltár jobb oldalán.⁷⁷ Egy további csodáról is ír az akathisztoszunk, miközben megemlíti a templomot: egy leány nem őrizte meg tisztaságát, és úgy merete vinni a kegyképet, illetve kendő nélkül ment a kegyképet megcsókolni, és „Le is hullott hosszú haja, s templom falán megmutatja”, hogy nem szabad lebecsülni a szüzességet.⁷⁸ Himnuszunk megemlékezik Mária alázatban megnyilvánuló kicsinységéről és az őt érő tisztelet nagyságáról. Ő befogadta az Isten Fiát, a templom viszont őt magát is fogadja, s az emberek ott, a „Nemes ívű kőtemplomban Úrnak mondják: Alleluja”.⁷⁹ Itt tehát már nem a fa-, hanem a kőtemplomról van szó.⁸⁰

A máriapócsi kegytemplomban történt első könnyezés 250. évfordulója után – mely ünnepségen Mindszenty József hercegprímás is részt vett és szentbeszédet is mondott⁸¹ – a Mária-év alkalmából XII. Pius pápa 1948-ban a „basilica minor”

⁷⁴ Igaz, eleinte ezzel nem volt megelégedve a pócsi nép. Telekessy egri püspök ezt írja ezzel kapcsolatban: „Én nyolc évvel ezelőtt egy Bécsben festett és az elsőhöz egészen hasonló képet küldtem oda, de hát nem nagy ott annak a tisztelete”. Lásd [N. N.] *Máriapócs. A kegyhely történetének rövid ismertetése*, Máriapócs 1941, 12–14.

⁷⁵ V. ikosz, 7. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. l. l.), 54.

⁷⁶ VII. konták, 6. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. l. l.), 55.

⁷⁷ Vö. IVANCSÓ, „A máriapócsi könnyező ikon és kegyhely bemutatása” (51. l. l.), 68. Vö. A csodás esemény leírása: „Gyulaj szomszédos községben gyilkosság történt. A gyilkosság gyanúja egyik ártatlan lakosra esett. A csendőrség elfogta és a kállói törvényszékre kísérte. A szerencsétlen körülmények oly terhelők voltak, hogy az ártatlan foglyot halálra ítélték. Utolsó kívánságát teljesítették. Erősen bízott abban, hogy ha Pócsra elviszik, kiderül ártatlansága. Ezt kérte tehát a bíróságtól. Amint a kegytemplomba belépett, a bilincsek, melyek kezére-nyakára voltak lakatolva, maguktól lehullottak. Ez bizonyította ártatlanságát s ez mentette meg életét. A lehullott bilincsek ma is láthatók a kegytemplom falán”. – [N. N.] *Máriapócs. A kegyhely történetének rövid ismertetése* (74. l. l.), 16.

⁷⁸ Az előszóban fennmaradt hagyomány és a leírás egymástól eltérően őrizte meg a történetet. Az akathisztosz az előzőt követi a leírásban. – Az írásos beszámoló viszont így szól: „Ismeretlen nevű leány, hajadonok szokása szerint, hajadonfővel ment a kegyképet megcsókolni. Amint a kegyképet megcsókolta, az egész hajzat leesett a fejéről. A csodálatos eseten álmélkodó népek sírva vallotta meg, hogy nem volt joga hajadonfővel a kegyképhez menni, most a Szűz Mária megbüntette vakmerőségét. Lehullott hajának egy fonadéka ráhámban a templom falán függ, megszívleendő intőjelül az utókor számára”. Lásd [N. N.] *Máriapócs. A kegyhely történetének rövid ismertetése* (74. l. l.), 15–16.

⁷⁹ IX. konták, 8. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. l. l.), 59.

⁸⁰ Vö. 51. l. l.

⁸¹ A beszéd szövegét és a búcsúról készült fényképeket lásd TARTALLY ILONA, *Ékes virágszál... A máriapócsi könnyező Szűzanya*, Máriapócs 1946, III–XXIX. – A búcsún Czapik Gyula egri érsek és Dudás Miklós hajdúdorogi megyéspüspök is prédikált. Szövegüket lásd *uo.*

címet adományozta a templomnak.⁸² A „basilica minor” cím vörös márványtábláját a kórus mellvédjére helyezték el. A pápai bulla alapján tehát jogos, hogy a máriapócsi akathisztosz bazilikának nevezi a templomot. Az Istenszülő könnyezései, az általa közvetített csodák és a sok kegyelem: „Róluk szól a bazilika rangja, mire emeltetett / Rangos templom”⁸³ – a himnusz megfogalmazásában. Aztán pedig védelmezőként köszönti az Istenszülőt: „Üdvözlégy, a kitüntetett bazilika Pátrónája”.⁸⁴

A kegytemplomba – immár bazilikába – önálló kegyoltárt készítettek 1943 és 1944 között. Örömmel üdvözlí az eseményt a himnuszunk: „Üdvözlégy, a kegyoltárra emelt kegykép Nagyasszonya”.⁸⁵ – Előtte ugyanis a kegykép megközelítése, az „értetkőzés”, vagyis az ikon megcsókolása nehézkesen történt. Az ikonosztácion királyi ajtaja fölött helyezték el, és egy guruló állványt toltak olyankor hozzá, amikor a hívek „értetkőzni” akartak, főleg búcsúk alkalmával. Új megoldást jelentett a pécsi ferencesek által készített kegyoltár, amit a kereszthajó északi szárnyába terveztek. Elhelyezésével egy időben, annak az ikonhoz vezető lépcsőjéhez igazodva, a kereszthajó falába két bejáratot vágtak. Így a kegykép a falba vágott két új ajtón keresztül már kívülről, a templomudvarról is megközelíthetővé vált.⁸⁶ A Szűzanya által kieszközölt csodáról is szól a pócsi akathisztosz. A világháborús bombázások közepette, amikor a vasútállomáson félreállított tehervonat vagonjában volt a kegyoltár, a szerelvényt is találat érte. Ám ennek ellenére „Sértetlenül érkezett meg templomába kegyoltára! / S kegytemplomnak kegyoltárán kegyelmeknek kútját kapja”⁸⁷ az ájtatosan Máriapócsra érkező nép. Egyetlen vagon maradt ép – amint egy szemtanú írásos beszámolójában említést tesz róla⁸⁸ –, éppen az, amelyik a kegyoltárt tartalmazta. Nagyon szép összefoglalást adnak az Istenszülő kegyelemkövetítő segítségéről a himnusz következő sorai: „Te voltál s vagy közvetítő segítségben, miket kapunk / Templomodnak kegyoltárán”.⁸⁹

3/ A kegyhely, a kegykép és a zarándokok

A pócsi, illetve a máriapócsi kegyhelyet háromszor, a kegyképet kétszer, a zarándokokat ismét két alkalommal említi a himnusz. Igaz, a helység nevét nem jelzik az ide összegyűjtött idézetek – a Pócs nevét tartalmazókat már az előzőekben tárgyaltuk –, de ezekben az esetekben is egyértelmű a helyzet.

⁸² Vö. DUDÁS – LEGEZA – SZACSVAY, *Baziliták*, 27.

⁸³ X. ikosz, 7. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 62.

⁸⁴ X. ikosz, 4. Üdvözlégy sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 62.

⁸⁵ X. ikosz, 3. Üdvözlégy sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 62.

⁸⁶ Vö. IVANCSÓ, „A máriapócsi könnyező ikon és kegyhely bemutatása” (51. láb.), 62–63.

⁸⁷ XI. konták, 6–7. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 63.

⁸⁸ A Szűzanya egyik csodája: a kegyoltár részzeit szállító vasúti szerelvényt bombatalálat érte, de az a vagon sértetlen maradt, amelyben az oltár volt. – Gebri Mihály (1902–1991) szemtanú beszámolója.

⁸⁹ XI. ikosz, 6–7. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 64.

Miután másolat⁹⁰ készült az eredeti képről, nem maradt üresen a templomban a helye. A himnusz fennköltén fogalmaz: „Győzelmesen kegyhelyedre új képedben jöttél vissza”,⁹¹ még akkor is, ha eleinte – az újabb könnyezésig – a pócsi nép az eredetit siratta.⁹² Himnuszunk aztán hitet tesz amellett, hogy Mária „bárhol, mindig és mindenkit megsegít”, aztán pedig így köszönti őt: „Üdvözlégy, ki kegyhelyeden különösen is így teszel”.⁹³ A kegyhelyet harmadszor is megemlíti a máriapócsi akathisztosz – szintén a Pócs név nélkül –, amikor a lelkipásztori ellátásra ide érkező bazilita szerzetesekről szól.⁹⁴ Ők azért jöttek, hogy „dicséret éjjel-nappal az egekbe” szálljon, tehát folytonosan imádkozzanak,⁹⁵ s ezt kezdték el a himnusz szerint is: „Midőn ide telepedtek, kegyhelyednek templomához”.⁹⁶

A kegyképet előbb ott említette a himnusz, ahol a kegyoltáron való elhelyezéséről szólt.⁹⁷ Másodszor pedig a záró versszakban fordul elő: „Zokog lelkünk: kegyképednél méltóztassál meghallgatni”.⁹⁸

A zarándokokról szintén kétszer szól a máriapócsi akathisztosz, mégpedig egy versszakon belül. Az első esetben általános megállapítást tesz immár a harmadik könnyezés után: „Omlik hozzád zarándokok sokasága múltban és ma”.⁹⁹ S valóban, Máriapócs híres arról, hogy Magyarország első nemzeti kegyhelyeként milyen sok látogató keresi fel szinte folyamatosan. Az utóbbi évtizedben a nagybúcsúk látoga-

⁹⁰ Állítólag ezt maga Telekesy egri püspök készítette Bécsben. Vö. 92. láb.

⁹¹ V. ikosz, 7. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 52.

⁹² SZALONTAI BARNABÁS, *Máriapócs – kegytemplom*, (Tájak-Korok-Múzeumok 103.), Veszprém 1982, 10. idézi Telekesy püspöknek 1715. január 8-án Nagy János ferencendi tartományfőnökhöz írt levelét: „Én nyolc évvel ezelőtt egy Bécsben festett és az elsőhöz egészen hasonló képet küldtem oda, de hát nem nagy ott annak a tisztelete”. Vö. PUSKÁS, „A máriapócsi kegytemplom és bazilita kolostor” (51. láb.), 169.

⁹³ VII. ikosz, 6. Üdvözlégy sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 56.

⁹⁴ Olsavszky Mihály püspök telepítette le a bazilita szerzeteseket Pócsra a zarándokok lelki ellátására. A kőtemplom építésének befejező szakaszával egyidejűleg elkezdődött a rendház felépítése is. A monostor ünnepélyes alapkövetelése 1749. május 18-án került sor, s az építkezés kisebb-nagyobb megszakításokkal 1756-ban fejeződött be. A munkácsi csermekhegyi monostorból öten telepedtek át Pócsra. Vö. PUSKÁS, „A máriapócsi kegytemplom és bazilita kolostor” (51. láb.), 174–175.

⁹⁵ A baziliták letelepítésének célja az volt, hogy „a csodálatos könnyezés helyén a bazilita szerzetesek éjjel-nappal zsolozsmázva Istent dicsóítsák és a Boldogságos Szűzet tiszteljék”. Lásd DUDÁS BERTALAN, „A baziliták szerepe a Hajdúdorogi Egyházmegye történetében”, in TIMKÓ IMRE (szerk.), *A Hajdúdorogi Bizánci Katolikus Egyházmegye Jubileumi Emlékkönyve 1912–1987*, Nyíregyháza 1987, 103. – Emellett Olsavszky püspök rájuk bízta a sok áldozattal felépült templom gondozását is. Természetesen, mindezek mellett fő szempont volt a nagy számban érkező zarándokok lelki ellátása.

⁹⁶ VIII. ikosz, 6. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 56.

⁹⁷ Lásd 85. láb.

⁹⁸ XIII. konták, 4. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 67.

⁹⁹ IX. ikosz, 5. sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 60. – Itt utalni kell a „Százézerszer üdvözlégy, Szűz Mária” kezdetű népénekünkre, amelyben világos párhuzam található a máriapócsi akathisztoszhoz ezzel a helyével. A népének: „Messze földről kegyhelyedre eljöttünk, hogy általad lelki üdvöt nyerhesünk”. Az akathisztosz: „Omlik hozzád zarándokok sokasága múltban és ma, / Oly messziről, hogy általad lelki üdvöt nyerjenek el”. Vö. IVANCSÓ „A máriapócsi akathisztosz és a pócsi népének” (9. láb.), 434. és 435.

tottsága is kezdett átalakulni; kevesebb zarándok érkeznek ezekre, viszont a többi vasárnapon – sőt, hétköznapon is – egyre több látogatója van kegyhelyünknek. Viszont nemcsak az újabb időkötől, hanem kezdettől fogva érvényes a köszöntő formában megfogalmazott mondata a himnusznak: „Üdvözlégy, ki magadhoz sok zarándokot odavonzol”.¹⁰⁰ Ennek viszont fontos a folytatása is, mert – bizonyára az „útmutató” ikonján¹⁰¹ keresztül is – nem önmagához hívja az embereket, hanem Szent Fiához irányítja őket.¹⁰²

5. Összegzés

A világon sok kegyhely és számtalan zarándokhely létezik. Mi, magyar görög-katolikusok elmondhatjuk, hogy „ami a franciáknak Lourdes, ami a portugáloknak Fatima, ami az osztrákoknak Marizell, ami a lengyeleknek Czestochowa, az nekünk, magyaroknak: Máriapócs”.¹⁰³ Nemcsak a nagy búcsúk alkalmával keresik fel a hívek – nem görögkatolikusok is – a máriapócsi kegyhelyet, nem is csak ünnepeken vagy vasárnapokon, hanem hétköznap is. Sok pócsi zarándokének keletkezett az idők folyamán. De nem csupán ezek a népének tükrözik híveink szeretetét Máriapócs és a pócsi Mária iránt, hanem a történelem folyamán keletkezett egyéb szertartások és imádságok is. Kiemelkedik közülük a máriapócsi akathisztosz, amely az eredeti görög akathisztosz formájára készült, de teljesen magyar, teljesen görögkatolikus, teljesen máriapócsi. A jelen tanulmány azt kísérte meg bemutatni, hogy mennyire nevezhető ez a szertartásunk pócsinak, illetve máriapócsinak.¹⁰⁴

---

¹⁰⁰ IX. ikosz, 5. Üdvözlégy sor, in *Pócsi akathisztosz* (1. láb.), 60.

¹⁰¹ Ehhez lásd IVANCSÓ ISTVÁN, „Az útmutató Mária – Gondolatok a máriapócsi akathisztoszból”, in *Centralista* 3 (2003) 43–47. – Továbbá PUSKÁS BERNADETT, „A máriapócsi kegykép művészettörténeti vonatkozásai”, in *Athanasiana* 3 (1996) 20. írja, hogy „az ikon a Kárpát-vidéki ikonfestészet késő reneszánsz időszakának példája, Hodigitria-típusú Istenszülő a gyermekkel-ábrázolás”. Vö. SZILÁRDFY ZOLTÁN, „Adatok a máriapócsi kegykép kultuszához és ikonográfiájához”, in JANKA, *Máriapócs 1696 – Nyíregyháza 1996.*, (4. láb.), 155. AUERHAMMER, HANS, *Die Mariengnadenbilder Wiens und Niederösterreichs in der Barockzeit*, Wien 1956, 84–87. Lásd még PUSKÁS BERNADETT, „Istenszülő-ábrázolások: Hodigitria”, in IVANCSÓ ISTVÁN (szerk.), *„Téged jöttünk köszönteni” Máriapócs, 2005. november 21–22. A máriapócsi kegykép harmadik könnyezésének centenáriuma alkalmából rendezett nemzetközi konferencia anyaga*, Nyíregyháza 2005, 39.

¹⁰² Lásd IVANCSÓ, „Üdvözlégy, ki kérésünket Isten elé tudod vinni!” (61. láb.), 82–95.

¹⁰³ SZAVICSKÓ JÁNOS, „Az »Ékes Virágszál« kegyhelye: Máriapócs”, in TIMKÓ, *A Hajdúdorogi Bizánci Katolikus Egyházmegye Jubileumi Emlékkönyve* (95. láb.), 93.

¹⁰⁴ Egy személyes vélemény: „Mivel 1995 áprilisától 2000 augusztusáig Máriapócson szolgálhattam, nagy örömmre sokat énekelhettem a hívekkel a kegy templomba... Fénymással sokszorosítottuk, mert a pócsiak megkedvelték, örültek, hogy a refrénen kívül huszonnégyszer szerepel benne Pócs, és érték, hogy ezt végezzük”. Lásd MOSOLYGÓ, „A máriapócsi Istenszülő akathisztoszájának bemutatása” (3. láb.), 57.

6. A máriapócsi akathisztoszló szövege bibliográfiája

1/ Szövegközlés

- IVANCSÓ ISTVÁN (kiad.), *„Üdvözlégy, Mária, Pócsnak ékes csillaga”*. A máriapócsi Istenszülő akathisztoszlójának bemutatása és szövege, Nyíregyháza 1999, 41-48.
- „” -, *Istenszülő*, (Ikon és Liturgia 18.), Nyíregyháza 2000, 48-63.
  - „” -, *A máriapócsi akathisztoszlóról*, (Bizánci Lelkiségi Örökségünk 7.), Nyíregyháza 2021, 7-66.

2/ Cikk

- IVANCSÓ ISTVÁN, *„Pócsnak ékes csillaga 1.”*, in *Görög Katolikus Szemle* 11 (2004) 4-5.
- „” -, *„Pócsnak Ékes Csillaga 2.”*, in *Görög Katolikus Szemle* 12 (2004) 4.
  - „” -, *„Pócsnak Ékes Csillaga 3.”*, in *Görög Katolikus Szemle* 1 (2005) 4.
  - „” -, *„Pócsnak Ékes Csillaga 4.”*, in *Görög Katolikus Szemle* 2 (2005) 4.
  - „” -, *„Pócsnak Ékes Csillaga 5.”*, in *Görög Katolikus Szemle* 3 (2005) 4.
  - „” -, *„Pócsnak Ékes Csillaga 6.”*, in *Görög Katolikus Szemle* 4 (2005) 4.
  - „” -, *„Pócsnak Ékes Csillaga 7.”*, in *Görög Katolikus Szemle* 5 (2005) 4.
  - „” -, *„Pócsnak Ékes Csillaga 8.”*, in *Görög Katolikus Szemle* 6 (2005) 4.
  - „” -, *„Pócsnak Ékes Csillaga 9.”*, in *Görög Katolikus Szemle* 7 (2005) 4.
  - „” -, *„Pócsnak Ékes Csillaga 10.”*, in *Görög Katolikus Szemle* 8 (2005) 5.
  - „” -, *„Pócsnak Ékes Csillaga 11.”*, in *Görög Katolikus Szemle* 9 (2005) 4.
  - „” -, *„Pócsnak Ékes Csillaga 12.”*, in *Görög Katolikus Szemle* 10 (2005) 4.
  - „” -, *„Pócsnak Ékes Csillaga 13.”*, in *Görög Katolikus Szemle* 11 (2005) 4.
  - „” -, *„Pócsnak Ékes Csillaga 14.”*, in *Görög Katolikus Szemle* 12 (2005) 4.

3/ Tanulmányok

- IVANCSÓ ISTVÁN, *„Az útmutató Mária – Gondolatok a máriapócsi akathisztoszlóból”*, in *Centralista* 3 (2003) 43-47.
- „” -, *„Az útmutató Mária – Gondolatok a máriapócsi akathisztoszlóból 1.”*, in *Keresztény Élet* 28 (2003) 4. (lábjegyzetek nélkül)
  - „” -, *„Az útmutató Mária – Gondolatok a máriapócsi akathisztoszlóból 2.”*, in *Keresztény Élet* 29 (2003) 4. (lábjegyzetek nélkül)
  - „” -, *„A máriapócsi akathisztoszló és a pócsi népének”*, in *Magyar Egyházzene* 4 (2002/2003) 431-438.
  - „” -, *„Bibliai vonatkozások a máriapócsi akathisztoszlóban”*, in *Studia Wesprimiensia* I-II (2003) 71-82.

- „” –, „Liturgikus idézetek, utalások és hatások a máriapócsi akathisztoszban”, in *Athanasiana* 18 (2004) 25–36. – „Citazioni, riferimenti e influssi liturgici nell’Acatisto di Máriapócs”, in *Athanasiana* 18 (2004) 155.
  - „” –, „A máriapócsi akathisztosz liturgikus idézetei”, in GALÓ MIKLÓS – VASS LAJOSNÉ (kiad.), *A humán erőforrás szerepe, fejlesztésének, hasznosításának lehetőségei az Európai Unióban. A „Magyar Tudomány Napja 2003” alkalmából rendezett Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei tudományos konferencia anyagának bemutatása*, (Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Tudományos Közalapítvány füzetek 20.), Nyíregyháza 2004, 254-259.
  - „” –, „Citazioni, riferimenti e influssi liturgici nell’acatisto di Máriapócs”, in *Folia Athanasiana* 7 (2005) 151.
  - „” –, „L’Inno acatisto alla Madonna di Máriapócs – Una perla liturgica greco-cattolica ungherese”, in *Folia Athanasiana* 15 (2013) 35–60.
- MOSOLYGÓ MARCELL, „A máriapócsi Istenszülő akathisztoszának bemutatása”, in IVANCSÓ ISTVÁN (szerk.), *A Pócsi Mária szertartásairól a kegykép könnyezésének 300. évfordulója alkalmából 2015. május 7-én rendezett szimpozion anyaga*, (Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola Liturgikus Tanszék 30.), Nyíregyháza 2015, 53–65.
- IVANCSÓ ISTVÁN, „»Üdvözlégy, ki kérésünket Isten elé tudod vinni! / Üdvözlégy, ki oltáránál meghallgatást tudsz szerezni!« – Az Istenszülő Szűz Mária közbenjárói tevékenysége a máriapócsi akathisztosz alapján”, in *Athanasiana* 55 (2022) 82–95.
- „” –, „»Üdvözlégy, a krisztusi fényt kisugárzó Hajnalcsillag!« A világosság és a fény motívuma a máriapócsi akathisztoszban”, in Ivancsó István (szerk.), *Az Istenszülő tisztelete témakörében 2022. november 3-án rendezett 24. liturgikus szimpozion anyaga*, (Liturgikus Örökségünk XXV.), Nyíregyháza 2022, 51–61.